

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Olgy Trnkovej a JUDr. Milana Deáka v právnej veci navrhovateľky **P.**, bývajúcej v I., L. 19, zastúpenej JUDr. M., advokátom so sídlom v B., proti odporcovi **M.**, bývajúcemu v I., B., za účasti vedľajšieho účastníka **A.** pobočka N. **o zvýšenie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia**, vedenej na Okresnom súde N. pod sp. zn. 18 C 213/2001, na dovolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v N. z 20. apríla 2006 sp. zn. 8 Co 162/2005 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v N. z 20. apríla 2006 sp. zn. 8 Co 162/2005 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd N. rozsudkom z 9. decembra č. k. 18 C 213/2001-153 uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľke 4 700 400 Sk, náhradu trov konania 400 992 Sk na účet právneho zástupcu a na účet súdu súdny poplatok 200 000 Sk, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku; vo zvyšku (do sumy 10 150 800 Sk) návrh zamietol. Vychádzajúc

zo znaleckých posudkov MUDr. J. a MUDr. K. priznal navrhovateľke, ktorá pri dopravnej nehode 9. 8. 2000 zavinenej P. vodičom motorového vozidla, ktorého vlastníkom a prevádzateľom bol odporca, utrpela poškodenie zdravia, 10 násobné zvýšenie určeného bolestného vo výške 1 542 900 Sk a 15 násobné zvýšenie určeného sťaženia spoločenského uplatnenia vo výške 3 397 500 Sk, spolu vo výške 4 700 400 Sk. (odpočítal už vedľajším účastníkom vyplatenú čiastku 240 000 Sk). Takéto zvýšenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia považoval za primerané vzhľadom na vek navrhovateľky, zdravotný stav a s ním spojené obmedzenia brániace je v plnohodnotnom živote, pretože sa môže pohybovať len za pomoci invalidného vozíka alebo cudzích ľudí, čím má obmedzené možnosti plne sa realizovať v rodinnom živote a pracovnom procese. Mal za to, že takto priznaná suma zabezpečí navrhovateľke viesť dôstojný život s možnosťou prijímať a uhrádzať si poskytovanie i prípadnej opatrovateľskej služby. Zároveň ale poukázal na to, že jednotlivé zložky práva na náhradu škody sa prejavujú ako samostatné dielčie nároky, ktoré vyplývajú z toho istého zodpovednostného vzťahu, preto určenie výšky náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia je závislé na znaleckom posudku a výška jedného nároku nie je totožná so zvýšením druhého nároku. Pri zvýšení bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia prihliadol aj na § 450 Občianskeho zákonníka O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O. s. p. a súdnym poplatku podľa § 4 ods. 2 písm. ch / Zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch.

Krajský súd v N. na odvolanie navrhovateľky a vedľajšieho účastníka rozsudkom z 20. apríla 2006 sp. zn. 8 Co 162/2005 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcej časti potvrdil a vo vyhovujúcej časti zmenil tak, že návrh navrhovateľky zamietol. V časti náhrady trov konania účastníkov a v časti poplatkovej povinnosti odporcu rozsudok zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Konštatoval, že predmetom sporu sú nároky navrhovateľky na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia následkom úrazu, ktorý utrpela pri dopravnej nehode 9. 8. 2000 zavinenej vodičom P. (otcom navrhovateľky) a ktoré si uplatňovala proti odporcovi majúci za to, že za ne zodpovedá ako prevádzateľ vozidla podľa § 427 ods.1 Občianskeho zákonníka. Za prevádzateľa vozidla je pritom potrebné považovať toho, kto má právnu a faktickú dispozíciu s vozidlom, kto ho organizovane užíva, keď nestačí len faktická alebo len jednorázová dispozícia s ním. Súd prvého stupňa svoj záver, že odporca bol v čase dopravnej nehody prevádzateľom vozidla a tým zodpovedá za úraz navrhovateľky založil len na skutočnosti, že bol v správnej evidencii príslušného dopravného inšpektorátu

zapísaný za jeho držiteľa , napriek tvrdeniu odporcu, že vlastníkom vozidla bol v skutočnosti P., ktorý ho aj výlučne užíval a platil všetky poplatky s jeho užívaním spojené. Takéto vyhodnotenie vykonaných dôkazov a z nich vyplývajúci záver považoval odvolací súd za nesprávny. Z toho dôvodu v zamietajúcej časti jeho rozsudok potvrdil a vo vyhovujúcej zmenil a návrh navrhovateľky zamietol. Na záver konštatoval, že súd prvého stupňa správne konal s označeným vedľajším účastníkom , ktorý bol aj oprávnený podať vo veci odvolanie.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka. Žiadala , aby dovolací súd rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Namietala pochybenie odvolacieho súdu , keď konal nad rámec a mimo rozsahu odvolaní a rozhodol v prospech účastníka, ktorý odvolanie nepodal a v neprospech nej ako čiastočne úspešnej účastníčke konania. Záver odvolacieho súdu ,že odporca nie je prevádzateľom vozidla sa podľa nej neopiera o dôkazy vykonané na pojednávaniach v predmetnej veci pred súdom prvého stupňa a nové dôkazy si odvolací súd nezabezpečil. Rozhodnutie odvolacieho súdu je tak postihnuté vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a v časti, v ktorej bol jej návrh zamietnutý, vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 238 O. s. p. s poukazom na dôvody uvedené v § 241 ods. 1 a ods. 2 O. s. p. Za procesné pochybenie považovala aj konanie s pôvodným vedľajším účastníkom , nakoľko v priebehu konania za vedľajšieho účastníka označila S. , v zastúpení A.

Vedľajší účastník navrhol dovolanie navrhovateľky zamietnuť. Akceptoval názor odvolacieho súdu , že odporca zapísaný v technickom preukaze ako držiteľ vozidla nespĺňal podmienky pre to, aby bolo možné ho považovať za prevádzateľa vozidla a tým nositeľa zodpovednosti v zmysle § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania(§ 243a ods. 3 O. s. p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľky je prípustné a dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.)

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné proti rozsudku dovolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Navrhovateľka dovolaním napadla rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol jednak vo vyhovujúcej časti zmenený rozsudok súdu prvého stupňa, preto je dovolanie proti nemu v tejto časti prípustné podľa § 238 ods. 1 O. s. p. a jednak, ktorým bol v zamietajúcej časti potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, v ktorom výroku odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania, preto prípustnosť dovolania proti nemu v tejto časti nemožno z ustanovenia § 238 O. s. p. vyvodiť.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. vyplýva pre dovolací súd povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z väd uvedených v § 237 O. s. p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O. s. p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O. s. p., pretože postupom odvolacieho súdu bola navrhovateľke odňatá možnosť konať pred súdom.

Dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p. je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa majúc za nesporné, že odporca ako vlastník a prevádzateľ motorového vozidla zodpovedá navrhovateľke za škodu spôsobenú pri dopravnej nehode podľa § 427 Občianskeho zákonníka, skúmal len dôvodnosť a primeranosť ňou uplatneného nároku na zvýšenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. V odvolaniach proti rozsudku navrhovateľka (v zamietajúcej časti) a vedľajší účastník (vo vyhovujúcej časti) namietali len túto súdom prvého stupňa posudzovanú dôvodnosť (vedľajší účastník) a primeranosť rozsahu zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženia spoločenského uplatnenia (navrhovateľka). Navrhovateľka aj oprávnenie označeného vedľajšieho účastníka na podanie odvolania.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj rozsudok v zmeňujúcej i potvrdzujúcej časti založil na odlišnom právnom názore od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď mal za to, že odporcu nemožno považovať za prevádzateľa motorového vozidla a teda zodpovedného za škodu vzniknutú navrhovateľke podľa § 427 Občianskeho zákonníka.

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa § 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok súdu musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov, alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutným, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O. s. p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úcte k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ako aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/2002, z 5. apríla 2007 III. ÚS 171/2006).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O. s. o., § 115 O. s. p., § 123 O. s. p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinštančnom postupe.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo navrhovateľky na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“, založil na iných právnych záveroch o zodpovednosti odporcu podľa § 427 Občianskeho zákonníka než súd prvého stupňa, v skutočnosti navrhovateľke odňal právo namietať správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia dovolacieho súdu sa navrhovateľka dozvedela, že odvolací súd vyvodil iný právny záver zo skutočností odvolaniami nenamietanými. K novým právnym záverom dovolacieho súdu sa účastníci nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa javili nespornými. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, mal správne rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti z pohľadu súdu prvého stupňa nesporných skutočností. Svojím postupom teda navrhovateľke odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O. s. p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami navrhovateľky uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok dovolacieho súdu podľa § 243b ods. 1, 2 O. s. p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd v ďalšom konaní je povinný zohľadniť aj ustanovenie § 214 ods. 4 O.s.p. a pokiaľ sú splnené zákonné podmienky aplikovať ho.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 posledná veta O. s. p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V B. 29. januára 2008

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :